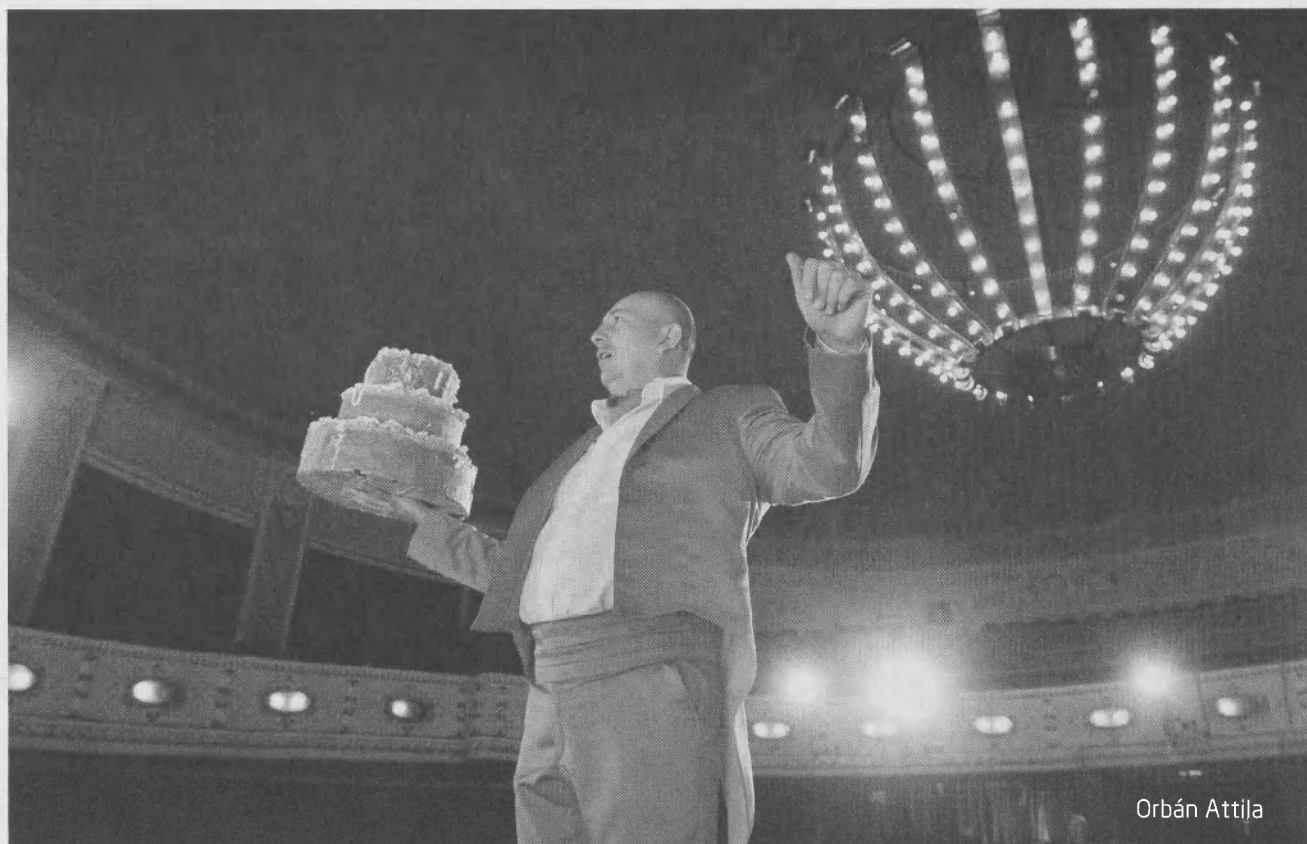

Karácsonyi Zsolt

Eltökélt menyegző

CHARLES MEE: TÖKÉLETES MENYEGZŐ

Bíró István felvétele

Orbán Attila

Ha végre itt a nyár, és meleg az idő, ahogy a pancsoló kislány énekli a dalban, nem árt egy kis komédia a kolozsvári közönségnek, mégpedig a házasság felette szükséges, avagy felette szükségtelen voltáról. Május 23-án talán ez volt az egyik oka annak, hogy a Kolozsvári Állami Magyar Színházban bemutatták Charles Mee *Tökéletes menyegző* című darabját Karin Coonrod rendezésében. Ismert kortárs szerző, ismert külföldi rendező, ismert és elismert kolozsvári magyar társulat – e három tényező már önmagában elég lehetne ahhoz, hogy pompás, szórakoztató előadást láthasson a néző. Ezt is vártam. Az előadás sorjázó jeleneteit figyelve, pedig azon morfondíroztam, hogy a szórakoztatáson túl egyéb okok is közrejátszanak az előadás műsorra tűzésében, hiszen a kolozsvári társulat igyekszik a társadalom aktuális kérdéseire is felhívni a figyelmet, mint teszi azt a Verespatokról szóló produkcióval.

Az előadás azonban, annak ellenére, hogy nincsenek szociológiai felmérések, egyéb statisztikák a kezem ügyében, úgy érzem mégsem a kolozsvári, erdélyi magyar, avagy romániai valóságról szól. A történet ugyanis azt vázolja fel, hogy adott egy mennyasszony és egy vőlegény, aztán a mennyasszony az előadás végére egybekel egy másik hölgygel, a lagzit szervezők közül két férfiú is egymásra talál, s hogy a kívülálló vőlegény se maradjon hoppon, milyen különös: egy hölgygel házasodik össze. A darab tehát egy olyan világot mutat be, amelyben a házasságok kétharmada egyneműek között jön létre, ám megengedett – fennmaradó egyharmad – a férfiak és nők házassága is. Ez nem a kolozsvári közönség által megszokott világ. Tiszta Amerika, mondhatnánk. De tudomásom szerint (jelzem – szociológiai felmérések, egyéb statisztikák ez alkalommal sem hevernek előttem) Amerikában sem ilyen a helyzet. Tehát: az egész az írói fantázia szüleménye. Ilyen nincs.

Csakhogy, és most a pancsoló kislány után már egy elhíresült sportriporter mondhatom idézek: „ilyen nincs, és mégis van”. Ilyen nincs, mégis ott van a színpadon, a maga kétharmad *versus* egyharmados pöréségében. Mit kezd egy ilyen világgal a néző?

Mert ez a világ mégiscsak túl van Kolozsváron, Amerikán... Mondhatnánk, hogy az egész egy erdőben játszódik, valahol, egy Szent Iván-éji álom dimenziójában. Ha elfogadjuk, akkor elvileg rendben is lenne minden. Lássuk végre a komédiát.

A nézőtérre benyúló színpadra lépnek fel a szereplők, talán a felső tízezer tagjai. Stilizált, a topmodellek és „topdogok” társadalmát idéző ruhák bukkannak itt fel, és maguk a szereplők is egy sajátos, elrajzolt világ hangsúlyait használják. Könnyed, talán felszínes minden szó, minden gesztus. Történjen bármi, a fő, hogy divatosak és jópofák legyünk. Mosolyogni kell, bármi történjék is. Miközben a felszínen minden szép és jó, újra és újra előtörnek a rejtegetett tények. Olyan világ ez, ahol mindenki csak megjátssza magát. Az egymásra tevődő maszkok alatt azonban nincs igazi arc.

Gyors, pergő dialógusokat hallunk, fanyar humoral tűzdelt, nevetésre fakasztó mondatokat, az üres színpadon, ahol rózsaszín szalagok jelezhetnék a nagyvilágiságot, a felső tízezer világát, ám ez elsősorban a jelmezek esetében válik hangsúlyossá, a kalapkölteményekben vagy a merész színválasztásban. Nem a díszlet a fontos itt, hanem a jelmez, amely minden egyes szereplő saját egyszemélyes világának díszleteként funkcionál. A személyes kapcsolatok sekélyesek maradnak, senki sem lép ki igazán a saját ruhányi várából. Ezt, a kétszínűséget, a széteső miliót kívánja megmutatni nekünk a darab és annak rendezője, ám a színészeknek mintha „nem jönne le”, miről is szól ez a világ. Az előadás kezdetén a dialógusok és a színészi mozgások, gesztusok két külön sávban mozognak, nem érnek össze, ami váratlan a néző számára. A kolozsvári színészek nem ehhez szoktatták a színház látogatóit. Mindegyiküknek sikerül megvillanni, szerepe hosszúságától függetlenül. Látszik,

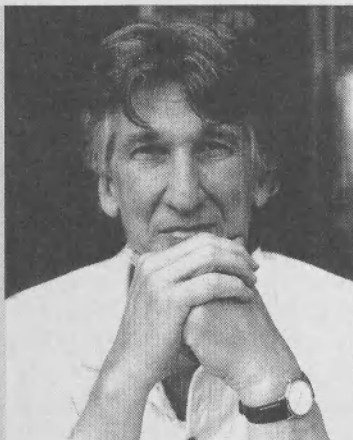
hogy most is jók, de valamiért még akkor sem tudnak teljesen jelen lenni a színpadon, amikor a szöveg és a színészi gesztusrendszer végre szinkronba kerül.

Valami végig eldöntetlen marad. Ezt az eldöntetlenséget az ábrázolt világ felszínességének a számlájára is írhatnánk, csak hogy talán másról is szól ez az eldöntetlenség. Visky András, a szöveg fordítója és az előadás dramaturgja írja Charles Meeről: „Darabjai a végletes identitásválságtól agonizáló nyugati kultúra képeit, történettörédekeit, mítoszait, rémálmait szövik bele legtöbbször kölcsönvett dramaturgiai szövegekbe, a nyugati civilizáció tágabb perspektívájába helyezve a bennünket egészen közletről érintő és fenyegető eseményeket.” Ez a mondat olvasható a színház világháló oldalán, csak hogy a színpadon senki sem agonizál, mindenki „jól” érzi magát. Az előadás mégis úgy ér véget, hogy ezt a képzelt vagy mégsem képzelt, reális de mégis irreális világot elsodorja egy nagyon is egyértelműen jelzett vihar. Komédia, ám nincs igazi hepiend.

Miközben Mee darabjai Visky szerint a „médiadivatoknak kiszolgáltatott emberi és társadalmi viszonyokról rántják le a leplet”, az előadásban nem érezni semmiféle lepellerántó gesztust, sőt, inkább azt, hogy ilyen a világ, mindenki elfogadja ott a színpadon, fogadják el önök is, kedves nézők.

Komédia vagy társadalomkritika? Mondhatnánk: mindkettő. Ám a társadalomkritika csak a zárójelentben egyértelmű – ha egyértelmű –, mert úgy is fel fogható, hogy „mese volt az egész, rémtörténetbe illő katasztrófával a végén”.

A rendezőnek minden jel szerint eltökélt szándéka volt, hogy nem dönti el, miről is szól ez az előadás. Márpedig jó lenne. Talán a színészeknek, sőt a nézőknek is könnyebb dolguk volna, megértenének valamit, amit, bármi lett légyen is az, nem sikerült közvetíteni.

Újra meg újra visszatértem lopni

BESZÉLGETÉS CHARLES MEE DRÁMAÍRÓVAL

A kortárs amerikai színház nagy különce Charles Mee (1938) drámaíró, aki már pályája legelején elfordult a jórészt filmipar által uralt színházi *mainstream*től, kiszállt a történettermelés versenyéből, és az amerikai színházi tradícióban ismeretlen, időközben az ő védjegyévé vált dramaturgiát dolgozott ki. Sokféleképpen elkeresztelték Mee szabad aszociációra, állandó nyelvi váltásra, klasszikus drámák újraformálására, idézettechnikára épülő írásmódját,

amely a tulajdonképpen mindent uraló pszichologikus látásmódot következetesen figyelmen kívül hagyja. Leggyakrabban talán a kollázsdramaturgiát emlegetik mégis vele kapcsolatosan, divatos terminussal élve Mee az ideáltípusa lehetne az ún. posztdramatikus színháznak, amely a szöveg uralmától fölszabadulva laza „nyelvi felületek” létrehozására törekszik, ezek pedig sokkal inkább hatalmas, rendszerint sok szereplő által megalkotott tablókként hatnak, sem-